

Länsstyrelsen
Västerbotten

Yttrande

Datum
2020-06-17

Ärendebeteckning
402-4800-2020
Arkivbeteckning
402

1(4)

Umeå kommun,
Detaljplanering

901 84 Umeå

Avgränsningssamråd om strategisk miljöbedömning för förslag till detaljplan för del av fastigheten Ön 1:96 m.fl. inom Ön i Umeå kommun, Västerbottens län.

Innan myndigheten eller kommunen tar ställning till om betydande miljöpåverkan kan antas uppstå så ska den eller de länsstyrelser, kommuner och andra myndigheter som berörs av planen, programmet eller ändringen, ges tillfälle att yttra sig.

Om förändringen antas innebära betydande miljöpåverkan ska en strategisk miljöbedömning göras och en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) upprättas för detaljplanen, där konsekvenserna ska identifieras, beskrivas och bedömas. Krav på innehållet återfinns i 6 kap 11-12 § MB. Hänvisning till detta finns även i plan- och bygglagen (PBL) 4 kap.

Länsstyrelsen har fått tillfälle att yttra sig över behovet att upprätta en miljöbedömning enligt Plan- och bygglagen och miljöbedömningsförordningen för rubricerad detaljplan. Detaljplanens syfte är att skapa förutsättningar för en ny stadsdel med blandad bebyggelse disponerad i kvarterstruktur samt en genomtänkt trafikstruktur som bidrar till att minska bilanvändning, främjar användning av cykel och säkrar utrymme för gestaltning av ett attraktivt gatuum och grönstruktur som främjar rörelseglädjen i vardag.

Ärende

Umeå kommun har genomfört en undersökning enligt 6 kap 5 § miljöbalken (MB) och bedömt att planförslaget kan komma att medföra betydande miljöpåverkan. Utifrån behovsbedömningen begränsas utredningen av planens miljöpåverkan och avgränsas med de miljöaspekterna som ska hanteras i MKB:n till:

- Strandskogar och strandskydd. Påverkan på naturvärden, artrikedom, strandskogarna och biologisk mångfald.
- Trafik och parkering och dess påverkan på luft, buller, framkomlighet och säkerhet.
- Relevanta nationala och lokala miljömål.

Länsstyrelsens Bedömning

Länsstyrelsen delar kommunens bedömning att ett genomförande av detaljplanen kan antas medföra betydande miljöpåverkan. En särskild MKB enligt reglerna i 6 kap 11 § MB behöver därför upprättas.

Emellertid instämmer länsstyrelsen inte i avgränsningen av miljöaspekterna som kommunen förutsätts behandla i MKB:n. Länsstyrelsen bedömer att genomförande av detaljplanen har betydelse för områdets utmärkande egenskaper/karaktär att MKB:n även ska omfatta kulturmiljön och grönstruktur. Vidare bedöms broalternativen samt för att bebygga närmast strandområdena, de geotekniska förutsättningarna även ha betydelse för miljöeffekterna.

Kulturmiljö

Det nu illustrerade förslagets anpassning till den befintliga kulturmiljön anses inte ligga i linje med den inriktning som framgår av den fördjupade översiktsplanen för Ön när det gäller mellan ny och befintlig bebyggelse. Enligt översiktsplanen ska den tillkommande bebyggelsen anpassas till den befintliga miljön båda i höjd och skala, vilket också framgår av planens illustrationer. I förslaget till detaljplan verkar detta princip att ha frångåtts där den nya bebyggelsen närmast byn uppförs som stads kvarter i fyra våningar där byggnaderna i stort sett utgör en sluten vägg mot byn, förutom de tre kvarteren i söder där det finns öppet gårdsrum mot öster.

Förslaget innebär en högre exploatering i jämförelse med översiktsplanen och ett större ianspråktagande av mark tätt in på klungbyn.

Det breda grönstråk som gick tvärs över ön i översiktsplanen och som fungerade som avgränsande skärm för byn mot stadsbebyggelsen föreslås ianspråktagits till förmån för bebyggelse som ligger tätt in på klungbyn i norr. Anslutningarna till öns västra sida via befintlig och kommande bro på innebär i förslaget en brutalare övergång än översiktsplanen från småstadens vilakvarter på landsidan till en hårdexploaterad stadsmiljö som inte tar hänsyn till befintlig bebyggelse och kulturlandskap.

Länsstyrelsen anser att planförslagets gestaltning och utformning i dessa avseenden innebär risk för betydande miljöpåverkan för områdets kulturmiljövärden, vilket behöver utredas som del av planens MKB.

Grönstruktur

I sammanfattningen framgår det att de vill skapa förutsättningar för att skydda, bevara och utveckla grönstrukturens natur och rekreativevärden. Länsstyrelsen vill framföra att en viktig del i detta är att bevara träd och växtlighet som finns och så långt det är möjligt undvika avverkning för att sedan anlägga ”parkmark”. Det är framför allt viktigt att den strandnära skogen får vara kvar som den är. Det ger höga och andra upplevelsevärden jämfört med t.ex. en anlagd gångstig som kräver avverkning.

Strandskogar och artskydd

Handlingarna behöver visa hur ambitionen att bevara strandskogen verkligen rent tekniskt ska kunna lösas. Det behövs uppgift på vilken areal av de naturliga strandskogarna som verkligen blir kvar intakt och på sikt! Anläggs erosionsskydd längs stränderna kan träd att behöva tas ned för att man ska komma åt med maskiner. Det blir svårt att undvika rotskador på de träd som ändå lämnas. Ett markskikt av stenkross tillåter inte nya trädplantor att etablera sig och ersätta dem som med tiden dör. Man riskerar tappa den kontinuerliga ekologiska funktionen.

Strandskogarna är en viktig länk för att älvens gröna spridningskorridor för växter och djur skall vara fungerande. De behövs längs älven till skydd och födoplats för många arter. Planen för norra Ön visar inte på ett övertygande sätt hur exploateringen kommer att kunna ta hänsyn till Artskyddsförordningens bestämmelser. En artskyddsutredning behöver lämnas in som ett separat samrådsärende till Länsstyrelsen för de arter på Ön som riskerar utlösa artskyddsförordningens bestämmelser.

I år, 2020, häckar Vitryggig hackspett på Stora Tuvan. Lyckas häckningen och fåglarna blir kvar i reviret behöver kommunen visa att de inte bryter mot artskyddsförordningen vid planläggningen av Ön. Då handlar det om att strandskogen måste värnas eftersom fåglarna har så pass stora lövskogsarealkrav för att kunna överleva. Vitryggig hackspett är en akut hotad art och länsstyrelsen har därmed ingen möjlighet att lämna dispens mot förbudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplats. Kommunen har upprättat ett åtgärdsprogram så att det på sikt ska kunna finnas lämpliga livsmiljöer för arten men dessa är inte på plats ännu.

Erosion och strandområdena

En mycket viktig del i MKB:n är de geotekniska förutsättningarna. Det behöver framgå hur all bebyggelse kommer att påverka strandområdena. Det behövs utreda hur det eroderar vid stränderna idag och ifall det behövs åtgärder. Det måste redogöras för olika alternativ på avstånd från stranden till bebyggelse och vilket behov av erosionsskydd som krävs. Det kanske t.ex. inte är lämpligt med de högsta husen närmast stranden. MKB:n behöver alltså visa på de tekniska förutsättningarna för den bebyggelse som planeras.

För att kunna spara så mycket strandskog som möjligt borde hus/byggnader inte vara närmare än ca 60 m från stranden. I de fall som erosionsskydd krävs ska det så långt det är möjligt vara naturanpassat (alltså undvika stenkross). Vid anläggandet av ett ev. erosionsskydd är det också angeläget att det kan utföras/byggas från vattnet. Det är alltså olämpligt att behöva avverka skog bara för att få en tillfällig körväg ner till stranden.

Borttagande av skog har en negativ påverkan på biologisk mångfald, men det skulle också kunna ha en negativ påverkan på klimatmålet.

Det är viktigt att MKB:n innehåller olika alternativ, så det går att jämföra påverkan på olika naturvärden.

Broar

Detaljplanen måste tydligt redogöra för olika broalternativ-placeringar och varför man väljer de lägena ur olika aspekter. Om läget av bron är en del av detaljplanen innebär det att man utifrån handlingarna med MKB måste kunna ta ställning till om det går att få tillstånd till bron. Det gäller att samråd har skett med alla berörda.

Det vore därför särskilt önskvärt med ett förtydligande av orsaken till valet av placering av de två näraliggande cykelbroar som planeras att ansluta mot Öbackaparken. Särskilt är syftet med bron i riktning rakt västerut mot Östra station, men en bra bit ifrån svingens anslutning, svår att förstå. Varje bro som uppförs kan försvåra för allmänhetens möjlighet att röra sig längs strandkanten och kan även vid bristfällig utformning utgöra ett hinder för båttrafiken längs älven.

En bro gör också ett ganska stort intrång med landfästen och ytterligare intrång i strandskogarna. Därför är det mindre miljöpåverkan med endast en bro på norra sidan. På bilden med planområdet är det bara ca 500 m mellan broarna mot norra sidan stan. Det finns ingen anledning med så kort avstånd mellan broarna. En bro passar bäst ungefär mittemellan där den naturliga anslutningspunkten på stadssidan är vid småbåtshamnen vid Öbackaparken, för att komma rakt upp längs Båtgränd mot Svingen (den viktigaste anslutande cykelvägen). Det är lika lätt att fortsätta ta sig västerut.

På den sydvästra sidan måste det också utredas var bästa placering är för cykelbro och bilbro. MKB:n ska redovisa påverkan och effekter från valda alternativ, i jämförelse med andra alternativ.

De som deltagit i Länsstyrelsens beslut

Detta yttrande har godkänts av Länsarkitekt Peder Seidegård med biträdande länsarkitekt Maria Hessel som föredragande. I den slutliga handläggningen har biträdande länsantikvarie Katrine Nygren, Miljöhandläggarna Sofia Ohlsson och Eva-Britt Olofsson deltagit.